УДК 323.1-054.57(477.87):352
DOI https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-42

Кристина Червеняк
ORCID: 0000-0002-0501-6779

ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ)

У статті досліджуються інституційні та функціональні аспекти етнополітичного менеджменту на регіональному рівні в Україні з акцентом на Закарпатській області як прикордонному поліетнічному регіоні. Актуальність проблеми зумовлена трансформацією державної етнонаціональної політики, впливом воєнних та зовнішньополітичних чинників, а також необхідністю забезпечення стабільного міжетнічного діалогу. Результати дослідження засвідчили, що на регіональному рівні інституційна мережа етнополітичного менеджменту є менш системною і більш фрагментарною, ніж на національному. Також виявлено недостатню розвиненість аналітичного та моніторингового складників функціонального аспекту регіонального управління у цій сфері. Обґрунтовано необхідність створення територіальних представництв профільних органів, консультативно-дорадчих органів з представників національних меншин та впровадження системи регулярного моніторингу етнополітичних процесів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з порівнянням регіональних моделей в інших поліетнічних областях та пошуком індикаторів оцінювання ефективності етнополітичного менеджменту в регіонах.

Ключові слова: *етнополітичний менеджмент, етнічні групи, національні меншини (спільноти), місцеві органи влади, регіональний рівень, Україна, Закарпаття.*

Вступ. Етнонаціональний фактор значно впливає на суспільно-політичні процеси окремих країн, суспільств чи регіонів, особливо якщо вони мають поліетнічний склад населення. Відповідно, не викликає сумніву твердження, що сфера етнічного потребує регулювання з боку органів влади. Саме тому у правових, демократичних, соціальних державах, якою є і Україна, впроваджується державна етнонаціональна політика. Це система заходів, що здійснюються органами влади з метою гармонізації співіснування різних етнонаціональних спільнот поліетнічної держави. Дієвим управлінським механізмом її реалізації і одночасно механізмом управління етнополітичними процесами є етнополітичний менеджмент.

У сучасній Україні етнополітичні процеси розгортаються в умовах внутрішніх (трансформація державної політики на шляху до європейської інтеграції) та зовнішніх (російсько-українська війна, посилення зовнішньополітичних впливів) викликів. Усе це актуалізує потребу в ефективних механізмах управління ними як на національному, так і на регіональному рівнях, особливо у прикордонних поліетнічних регіонах, таких як Закарпаття, Чернівеччина, Одещина. Більше того, у подібних умовах питання удосконалення етнополітичного менеджменту стає одним з ключових для збереження внутрішньої стабільності держави. Дослідження подібного питання додатково актуалізується і проведеною в Україні реформою децентралізації, адже тепер саме місцеві органи влади несуть основну відповідальність за забезпечення етнополітичної стабільності в регіонах.

Нині, попри значний прогрес у розвитку нормативно-правових засад та інституційних механізмів реалізації державної етнонаціональної політики, на регіональному рівні її реалізації все ще простежують проблеми у питаннях координації між органами виконавчої влади

© К. Червеняк, 2025
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

й органами місцевого самоврядування, недостатньої залученості представників етнонаціональних спільнот у процеси прийняття управлінських рішень та непослідовності комунікації між місцевою владою та громадськістю. Це зумовлює необхідність виявлення інституційних і функціональних дисбалансів у системі регіонального етнополітичного менеджменту та пошуку напрямів його оптимізації, що здатні підвищити ефективність прийнятих рішень, мінімізувати ризики виникнення конфліктів та забезпечити стабільний міжетнічний діалог.

Перші теоретичні розробки питання становлення етнополітичного менеджменту в Україні розпочалися ще у 2000-х рр. Так, термін «етнополітичний менеджмент» детально проаналізував український дослідник І. Зварич. Він також зосередив свою увагу на ролі етнополітичного менеджменту у разі формування національної ідентичності [3]. Взаємозв'язок етнополітичного менеджменту та етнонаціональної політики описує у своєму дослідженні інший український науковець В. Котигоренко. До того ж він виокремив основні функції етнополітичного менеджменту, а також детально проаналізував основні віхи його становлення в Україні до 2004 р. [5]. Більш сучасними і такими, що стосуються регіонального рівня етнополітичного менеджменту, є наукові роботи української дослідниці Н. Підбережник, яка проаналізувала його інституційне забезпечення на регіональному рівні в Україні [7], та науковця М. Зана, що здійснив порівняння етнополітичного менеджменту України з досвідом Румунії [2], а також детально дослідив національний та регіональний виміри етнополітичного менеджменту в Україні, у тому числі і на прикладі Закарпаття [1]. Подібну проблематику висвітлюють і роботи авторки, де аналізується розвиток державної етнонаціональної політики України і її реалізація на різних рівнях управління [13; 14].

Мета статті – проаналізувати на прикладі Закарпатської області інституційні та функціональні особливості етнополітичного менеджменту в регіонах України та визначити перспективні напрями його оптимізації. У контексті вказаної мети ставимо перед собою такі завдання: 1) охарактеризувати інституційну структуру регіонального етнополітичного менеджменту Закарпаття; 2) проаналізувати функціональний аспект етнополітичного менеджменту в Закарпатській області; 3) запропонувати напрями оптимізації етнополітичного менеджменту в регіонах України з урахуванням кейсу Закарпаття.

Матеріал і методи дослідження. Для дослідження заявленої проблематики використані як загальнологічні методи аналізу, синтезу й узагальнення, так і специфічні наукові підходи (інституційний, функціональний). Інституційний підхід використано для аналізу інституційної структури регіонального етнополітичного менеджменту Закарпаття, а функціональний підхід – для того, щоб проаналізувати функціональне навантаження органів влади на місцях щодо його реалізації. Крім того, використано метод аналізу документів для вивчення нормативно-правових актів, регіональних програм та інших первинних джерел інформації, які підкріплюють аргументацію основних положень дослідження. Метод case-study (кейс Закарпаття) дозволяє якнайповніше проаналізувати практичну специфіку регіонального рівня етнополітичного менеджменту, виокремити проблеми і сформувати можливі напрями його оптимізації.

Результати та обговорення. На національному рівні нормативно-правова база державної етнонаціональної політики була якісно оновлена починаючи з 2014 р. Тепер, крім ратифікованих Україною (або УРСР) міжнародно-правових документів та вироблених у 1990-ті рр. XX ст. нормативно-правових актів, вона поповнилася законами «Про освіту» (нова редакція 2017 р.), «Про корінні народи України» (2021 р.), «Про національні меншини (спільноти) України» (2022 р.), Стратегією сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року (2021 р.), Державною цільовою національно-культурною програмою «Єдність у розмаїтті» на період до 2034 року (2023 р.) тощо. Усі вони спрямовані на те, щоб національні меншини і корінні народи України могли у тому числі вільно розвивати свої традиції, культуру та мову.

Щодо інституційного забезпечення етнополітичного менеджменту, то український дослідник М. Зан наголошує на розгалуженості його структури і виділенні різних його рівнів. На цій підставі ним виділено чотири структурні рівні етнополітичного менеджменту в Україні: президентський, урядовий, парламентський та регіональний [2, с. 22]. Нині у нашій державі на вищому та центральному рівнях уже створена досить дієва інституційна мережа управління етнополітичними процесами, яка дозволяє забезпечувати і захищати права і свободи не тільки національних меншин та корінних народів, але й усіх без винятку громадян України, запобігати конфліктам і дискримінації за ознакою етнічності.

Проте забезпечення ефективності регіонального (оперативного) рівня етнополітичного менеджменту є не менш важливим. Тут інституційна мережа реалізації етнополітичного менеджменту представлена структурними підрозділами органів влади на місцях. Причому цю систему на рівні органів виконавчої влади на місцях у минулому визначали часті реорганізації відповідного центрального органу виконавчої влади. Так, наприклад, Державний комітет України у справах національностей та міграції як центральний орган виконавчої влади у відповідній сфері мав розгалужену систему відповідних органів у регіонах – це були відділи у справах національностей та міграції обласних державних адміністрацій [5, с. 54]. Реорганізація названого комітету у 2007 р. посприяла реорганізації відповідних відділів у регіонах, а його ліквідація у 2010 р. призвела до ліквідації його територіальних представництв. Дослідниця Н. Підбережник підкреслює, що через це на той час утворився певний вакуум щодо можливості реалізації у регіонах державної політики в етнонаціональній сфері [7]. Натомість у Закарпатській області окремий структурний підрозділ Закарпатської обласної державної адміністрації – Управління національностей та релігій – був збережений і продовжував функціонувати аж до реорганізації Закарпатської обласної державної адміністрації (ОДА) у 2020–2021 рр.

Зараз на рівні регіональної виконавчої влади реалізує етнополітичний менеджмент Департамент стратегічних комунікацій, національностей та релігій Закарпатської ОДА (директор – Р. Молдавчук). Департамент відповідно до повноважень забезпечує реалізацію державної політики у етнонаціональній сфері, а також сприяє зміцненню міжконфесійних та міжнаціональних відносин [10]. У складі Департаменту виокремлене Управління національностей та релігій, тому заступником директора і одночасно начальником Управління національностей та релігій Департаменту стратегічних комунікацій, національностей та релігій Закарпатської ОДА зараз є О. Лях.

На рівні органів місцевого самоврядування етнополітичний менеджмент здійснюється, як правило, однією з депутатських комісій Закарпатської обласної ради. У цьому скликанні це Постійна комісія з питань освіти, науки, духовності та національних меншин. Її очолює представниця Закарпатської обласної організації політичної партії «КМКС» Партія угорців України І. Орос. Відповідно до Положення ця Постійна комісія облради розробляє регіональні програми національно-культурного розвитку; сприяє розвитку співробітництва із національно-культурними товариствами та сусідніми регіонами; розробляє рекомендації щодо навчання рідною мовою, відзначення національних свят, задоволення інших потреб представників національних меншин області тощо [11].

Відповідно до регіональної програми «Центр культур національних меншин Закарпаття» у м. Ужгород з 1999 р. діє Центр культур національних меншин Закарпаття. Він є, згідно з Положенням про Центр, «державним культурно-інформаційним, організаційно-методичним та консультативним закладом, діяльність якого спрямована на реалізацію державної політики у сфері задоволення етнокультурних потреб національних меншин, відродження, збереження і розвитку в області їхніх культур, мов, звичаїв та традицій» [8].

Також у області наприкінці 2024 р. була створена Міжвідомча робоча група з питань координації виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать

до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року, до складу якої увійшли представники обласних органів виконавчої влади, у тому числі департаментів і управлінь Закарпатської ОДА, а також представники громадських організацій ромської національної меншини (за згодою) [9].

Інших спеціалізованих регіональних інституцій, які б здійснювали етнополітичний менеджмент, у Закарпатті немає. Однак загалом ця інституційна мережа може бути доповнена тимчасовими чи постійними консультативно-дорадчими органами із питань етнонаціональної політики. Таку можливість для створення на місцях подібних дорадчих органів і/або утворення за ініціативою громадських об'єднань національних меншин Центрів національних меншин відповідного регіону (щось подібне до Центру культур національних меншин Закарпаття), а також їх функції і завдання закріпив новий Закон «Про національні меншини (спільноти) в Україні» [14, с. 231]. Хоча, на жаль, спеціалізованих консультативно-дорадчих органів саме у досліджуваній сфері при Закарпатській ОДА нині так і не створено.

Важливим кроком для остаточного формування цієї мережі, на нашу думку, мало б стати і створення територіальних управлінь Державної служби України з етнополітики та свободи совісті (ДЕСС). У повноваженнях ДЕСС передбачено аналітичну, моніторингову, контрольну, медіаційну та просвітницьку функції у царині етнополітики та свободи совісті [12]. Відповідно, реалізація усіх перерахованих функцій на місцях значно б підвищила ефективність регіонального етнополітичного менеджменту.

Щодо функціонального аспекту регіонального етнополітичного менеджменту Закарпаття, то органи влади основну увагу у разі налагодження співпраці з етнонаціональними спільнотами звертають на забезпечення культурних, освітніх та мовних прав національних меншин. Так, у області функціонують мережа дошкільних закладів та закладів загальної середньої освіти, де учні та вихованці можуть здобувати освіту мовами національних меншин [15, с. 71–72]. Також можна здобути вищу освіту угорською мовою у Закарпатському угорському університеті ім. Ференца Ракоці II (приватна форма власності) та Ужгородському національному університеті (в останньому функціонують також кафедри словацької, німецької філології, відділення чеської та румунської філології).

Для задоволення культурних та духовних потреб національних спільнот, крім згадуваного Центру культур національних меншин Закарпаття, працюють Центри румунської, словацької, німецької культур, Ромський інтеграційний центр і Центр громадськості та національних меншин у м. Мукачево, діє Закарпатський музей народної архітектури і побуту, колективи художньої самодіяльності, що представляють культуру національних меншин, а також бібліотеки з літературою їхніми мовами.

Національна телерадіокомпанія «Суспільне Ужгород» транслює передачі мовами національних меншин (працюють редакції угорською, ромською, словацькою, німецькою та румунською мовами) [15, с. 48]. Приватні медіа також здійснюють трансляції програм мовами національних меншин (для угорської меншини). Крім того, виходять 4 газети угорською мовою [15, с. 46]. Національним меншинам доступна можливість слухати радіо і переглядати телевізійні програми рідною мовою з територій сусідніх країн (з Угорщини, Румунії та Словаччини) [15, с. 44–45].

У регіоні діє розгалужена мережа громадських організацій національних меншин, яка станом на січень 2025 р. налічувала уже 100 національно-культурних товариств обласного значення, що представляють такі етнонаціональні спільноти, як: угорці, румуни, роми, русини, словаки, німці, євреї, вірмени, поляки, азербайджанці, росіяни, чехи, грузини і греки [16]. Реалізуючи етнополітичний менеджмент, органи влади регіону намагаються конструктивно співпрацювати з цими організаціями та сприяти їхній співпраці між собою, зокрема через діяльність Центру культур національних меншин Закарпаття. Наприклад,

на базі Центру здійснює «діяльність ініціативна група національних меншин області з питань реалізації проєкту Ради Європи «Підтримка реформування законодавчої бази щодо національних меншин та зміцнення стійкості національних меншин і ромів в Україні», а також обласна Міжвідомча робоча група з питань координації виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві» [4].

Представники профільних органів влади регіону сприяють організації або беруть участь спільно з національно-культурними товариствами у науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах, круглих столах, обговореннях, консультаціях. Науковець М. Зан привертає увагу до того, що «в умовах російсько-української війни Закарпатська область стала для України пілотним регіоном щодо практики консультацій між представниками національних меншин (спільнот) і центральною та місцевою владою» [1, с. 339]. До прикладу, подібні консультації відбулися у 2023 р. з питань реалізації основних міжнародних зобов'язань та рекомендацій Європейської комісії Україною щодо реформування національного законодавства у відповідній сфері [6]. Загалом же склалася хороша традиція постійно залучати до всіх зустрічей, які проводяться з відповідної проблематики в області на рівні органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, представників національних меншин краю, що дає змогу їм брати участь у обговоренні рішень, які безпосередньо їх стосуються.

Додатковою можливістю для участі у прийнятті рішень є практика обрання на рівних засадах з іншими громадянами представників національних меншин до місцевих рад та призначення їх на посади у місцевих органах територіальних громад у місцях їх компактного проживання. До прикладу, угорська громада в обласній раді VIII скликання представлена 8 депутатами політичної партії Закарпатська обласна організація «КМКС» Партія угорців України (12,5% від загальної кількості депутатів ради), а на рівні районних та місцевих рад ця ж меншина представлена в Ужгородській і Берегівській районних радах, Мукачівській, Чопській, Берегівській, Виноградівській та Тячівській міських радах [15, с. 16]. До органів місцевого самоврядування за списками національних партій обираються і представники інших національних меншин області (румуни, роми та інгші).

У підсумку, як зазначає дослідниця Н. Підбережник, на сучасному етапі регіональний етнополітичний менеджмент України інституційно представлений структурними підрозділами місцевих органів влади, які функціонально здебільшого сприяють захисту і забезпеченню культурних потреб національних меншин [7]. Однак, на нашу думку, це трохи однобокий підхід, що позбавлений комплексності, системності і більш проактивної позиції на місцях.

У цьому контексті на підставі проведеного аналізу ми можемо виокремити такі напрями оптимізації регіонального етнополітичного менеджменту в Україні, які б могли виправити ситуацію:

1) необхідно створити все ж таки територіальні представництва ДЕСС, які б надавали аналітичну, просвітницьку та консультативну підтримку органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування [14, с. 246]; займалися моніторингом і контролем етнополітичних процесів на місцях;

2) треба створити консультативно-дорадчі органи з питань етнополітики при ОДА у поліетнічних регіонах, у які би входили представники громадських організацій національних меншин і корінних народів та представники наукової спільноти відповідного регіону [14, с. 246];

3) необхідно вдосконалити на рівні наявних та створених у майбутньому спеціалізованих органів виконавчої влади на місцях підходи до моніторингової та аналітичної діяльності

(моніторинг має відбуватися постійно за єдиновизначеними критеріями з використанням найсучасніших підходів збору інформації тощо), щоб мати змогу не лише констатувати, але й прогнозувати загрози, ризики і виклики, особливо у прикордонних поліетнічних регіонах і громадах;

4) існує потреба активнішого залучення представників національних меншин і корінних народів до розробки регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад їх компактного проживання та включення їхніх потреб у разі планування регіональних та місцевих бюджетів і проєктів тощо.

Висновки. За останнє десятиліття в Україні відбулося суттєве оновлення нормативно-правової бази етнонаціональної політики, а також завершено формування інституційної мережі етнополітичного менеджменту на національному рівні. Однак на регіональному рівні подібна інституційна мережа є менш системною і більш фрагментарною, хоча Закарпаття й демонструє більшу сталість у цьому процесі. Разом із тим встановлено, що функціональний аспект регіонального етнополітичного менеджменту зосереджений переважно на забезпеченні культурно-освітніх потреб національних меншин, тоді як аналітичний, моніторинговий та превентивний складники залишаються менш розвиненими. У цьому контексті для оптимізації регіонального етнополітичного менеджменту в Україні доцільним є формування територіальних представництв ДЕСС, створення консультативно-дорадчих органів при ОДА та удосконалення системи регулярного моніторингу етнополітичних процесів. Важливим напрямом є також більш активне включення представників національних меншин і корінних народів у процеси прийняття рішень на місцях та врахування їхніх потреб у стратегіях розвитку громад та регіонів їх компактного проживання.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на порівняльний аналіз моделей етнополітичного менеджменту в інших поліетнічних регіонах України, аналіз впливу на ефективність регіонального етнополітичного менеджменту контексту війни, а також пошук конкретних індикаторів оцінювання ефективності етнополітичного менеджменту в регіонах.

Література:

1. Зан М. Етнополітичний менеджмент в Україні: національний і регіональний (Закарпатський) виміри. *Літопис Волині*. 2025. Вип. 33. С. 334–342. DOI: https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.33.54.

2. Зан М. Структурно-функціональні особливості етнополітичного менеджменту в Україні та Румунії: компаративний вимір. *Політичне життя.* 2019. № 4. С. 22–31. DOI: https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.4.

3. Зварич І. Т. Формування національної ідентичності – домінанта етнополітичного менеджменту України. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України.* Київ, 2009. Вип. 43. С. 330–342.

4. Звіт про роботу Центру культур національних меншин Закарпаття за 2024 рік. Центр культур національних меншин Закарпаття. URL: http://centerkyltyr.pp.ua/2025/01/03/звіт-про-роботу-центру-за-2024-рік/ (дата звернення: 10.12.2025).

5. Котигоренко В. Становлення державного етнополітичного менеджменту в Україні. *Політичний менеджмент*. 2004. № 6. С. 48–63.

6. На Закарпатті стартували широкі консультації з представниками національних меншин (спільнот). Державна служба України з етнополітики та свободи совісті. URL: https://dess.gov.ua/na-zakarpatti-startuvaly-shyroki-konsultatsii-z-predstavnykamy-natsionalnykh-menshyn-spilnot/ (дата звернення: 10.12.2025).

7. Підбережник Н. П. Інституційне забезпечення публічного управління етнополітичними відносинами на регіональному рівні в Україні. *Теорія та практика державного управління.* 2017. Вип. 4 (59). С. 100–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2017_4_16 (дата звернення: 07.12.2025).

8. Положення Про Центр культур національних меншин Закарпаття у м. Ужгороді : Розпорядження голови державної адміністрації та голови обласної ради від 11.09.1999 р. № 24. URL: http://centerkyltyr.pp.ua/2020/09/14/3162/#more-3162 (дата звернення: 07.12.2025).

9. Про міжвідомчу робочу групу з питань координації виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року : Розпорядження Закарпатської обласної державної адміністрації – Закарпатської обласної військової адміністрації від 12.01.2024 р. № 34. Закарпатська обласна військова адміністрація. URL: http://centerkyltyr.pp.ua/2024/12/19/про-міжвідомчу-робочу-групу-з-питань-к/ (дата звернення: 08.12.2025).

10. Про Положення про департамент стратегічних комунікацій, національностей та релігій Закарпатської обласної державної адміністрації : Розпорядження Закарпатської обласної державної адміністрації – Закарпатської обласної військової адміністрації від 23.06.2025 р. № 406. Закарпатська обласна військова адміністрація. URL: https://oda.carpathia.gov.ua/storage/app/uploads/public/685/96e/1dd/68596e1dd702a842748344.pdf (дата звернення: 07.12.2025).

11. Про Положення про постійні комісії Закарпатської обласної ради VIII скликання : рішення Закарпатської обласної ради від 27.06.2024 р. № 1099. Закарпатська обласна рада. URL: https://zakarpat-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/pro-postijni-komisiji/ (дата звернення: 07.12.2025).

12. Про Службу. Державна служба України з етнополітики та свободи совісті. URL: https://dess.gov.ua/about/ (дата звернення: 07.12.2025).

13. Червеняк К. Інституційне забезпечення державної етнонаціональної політики в Україні. *Гілея : науковий вісник*. 2018. Вип. 137 (10). С. 358–362.

14. Червеняк К. Розвиток державної етнонаціональної політики в Незалежній Україні: динаміка, сучасний стан, перспективи удосконалення. *Політичні інститути та процеси в Україні в кінці XX – на початку XXI століть :* колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2025. С. 215–252.

15. Шоста періодична доповідь України про виконання Рамкової конвенції ради Європи про захист національних меншин. Державна служба України з етнополітики та свободи совісті. 101 с.

16. Юридичні адреси національно-культурних товариств Закарпаття. Центр культур національних меншин Закарпаття. URL: http://centerkyltyr.pp.ua/category/юридичні-адреси-національно-культур/ (дата звернення: 08.12.2025).

References:

1. Zan, M. (2025). Etnopolitychnyi menedzhment v Ukraini: natsionalnyi i rehionalnyi (Zakarpatskyi) vymiry [Ethnopolitical management in Ukraine: National and regional (Transcarpathian) dimensions]. *Litopys Volyni – Chronicle of Volyn*, 33, 334–342. https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.33.54 [in Ukrainian].

2. Zan, M. (2019). Strukturno-funktsionalni osoblyvosti etnopolitychnoho menedzhmentu v Ukraini ta Rumunii: komparatyvnyi vymir [Structural and functional features of ethnopolitical management in Ukraine and Romania: A comparative dimension]. *Politychne zhyttia – Political Life*, 4, 22–31. https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.4 [in Ukrainian].

3. Zvarych, I.T. (2009). Formuvannia natsionalnoi identychnosti – dominanta etnopolitychnoho menedzhmentu Ukrainy [Formation of national identity as a dominant of ethnopolitical management in Ukraine]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy – Scientific notes of Kuras Institute of political and ethnic studies*, 43, 330–342 [in Ukrainian].

4. Tsentr kultur natsionalnykh menshyn Zakarpattia. Zvit pro robotu Tsentru kultur natsionalnykh menshyn Zakarpattia za 2024 rik [Report on the activities of the Center for Cultures of National Minorities of Transcarpathia for 2024]. Retrieved from: http://centerkyltyr.pp.ua/2025/01/03/звіт-про-роботу-центру-за-2024-рік/ [in Ukrainian].

5. Kotyhorenko, V. (2004). Stanovlennia derzhavnoho etnopolitychnoho menedzhmentu v Ukraini [Formation of state ethnopolitical management in Ukraine]. *Politychnyi menedzhment – Political management*, 6, 48–63 [in Ukrainian].

6. Derzhavna sluzhba Ukrainy z etnopolityky ta svobody sovisti. Na Zakarpatti startuvaly shyroki konsultatsii z predstavnykamy natsionalnykh menshyn (spilnot) [Broad consultations with representatives

of national minorities started in Transcarpathia]. Retrieved from: https://dess.gov.ua/na-zakarpatti-startuvaly-shyroki-konsultatsii-z-predstavnykamy-natsionalnykh-menshyn-spilnot/ [in Ukrainian].

7. Pidberezhnyk, N.P. (2017). Instytutsiine zabezpechennia publichnoho upravlinnia etnopolitychnymy vidnosynamy na rehionalnomu rivni v Ukraini [Institutional support of public administration of ethnopolitical relations at the regional level in Ukraine]. *Teoria ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 4(59), 100–107. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2017_4_16 [in Ukrainian].

8. Polozhennia pro Tsentr kultur natsionalnykh menshyn Zakarpattia u m. Uzhhorodi: Rozporiadzhennia holovy derzhavnoi administratsii ta holovy oblasnoi rady vid 11.09.1999 [Regulation on the Center for Cultures of National Minorities in Uzhhorod: Order of the head of the state administration and the head of the regional council dated 11.09.1999]. (1999) No. 24. Retrieved from: http://centerkyltyr.pp.ua/2020/09/14/3162/#more-3162 [in Ukrainian].

9. Zakarpatska oblasna viiskova administratsiia. Pro mizhvidomchu robochu hrupu z pytan koordynatsii vykonannia Stratehii spryiannia realizatsii prav i mozhlyvostei osib romskoi menshyny v ukrayinskomu suspilstvi na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Zakarpatskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii – Zakarpatskoi oblasnoi viyskovoi administratsii vid 12.01.2024 [On the interdepartmental working group on issues of coordinating the implementation of the Strategy for promoting the realization of the rights and opportunities of Persons belonging to the Roma national minority in Ukrainian society for the period until 2030: Order of the Transcarpathian Regional State Administration – Transcarpathian Regional Military Administration dated 12.01.2024]. (2024) No. 34. Retrieved from: http://centerkyltyr.pp.ua/2024/12/19/про-міжвідомчу-робочу-групу-з-питань-к/ [in Ukrainian].

10. Zakarpatska oblasna viiskova administratsiia. Pro Polozhennia pro departament stratehichnykh komunikatsii, natsionalnostei ta relihii Zakarpatskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii: Rozporiadzhennia Zakarpatskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii – Zakarpatskoi oblasnoi viyskovoi administratsii vid 23.06.2025 [On the regulation on the Department of Strategic Communications, Nationalities and Religions of the Transcarpathian Regional State Administration: Order of the Transcarpathian Regional State Administration – Transcarpathian Regional Military Administration dated 23.06.2025]. (2025) No. 406. Retrieved from: https://oda.carpathia.gov.ua/storage/app/uploads/public/685/96e/1dd/68596e1dd702a842748344.pdf [in Ukrainian].

11. Zakarpatska oblastna rada. Pro Polozhennia pro postiini komisii Zakarpatskoi oblasnoi rady VIII sklykannia: rishennia Zakarpatskoi oblasnoi rady vid 27.06.2024 [On the regulation on permanent commissions of the Transcarpathian Regional Council of the VIII convocation: decision of the Transcarpathian Regional Council dated 27.06.2024]. (2024) No. 1099. Retrieved from: https://zakarpat-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/pro-postijni-komisiji/ [in Ukrainian].

12. Derzhavna sluzhba Ukrainy z etnopolityky ta svobody sovisti. Pro Sluzhbu [About the Service]. Retrieved from: https://dess.gov.ua/about/ [in Ukrainian].

13. Cherveniak, K. (2018). Instytutsiine zabezpechennia derzhavnoi etnonatsionalnoi polityky v Ukraini [Institutional support of state ethnonational policy in Ukraine]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: scientific bulletin*, 137(10), 358–362 [in Ukrainian].

14. Cherveniak, K. (2025). Rozvytok derzhavnoi etnonatsionalnoi polityky v Nezalezhnii Ukraini: dynamika, suchasnyi stan, perspektyvy udoskonalennia [Development of state ethnonational policy in Independent Ukraine: Dynamics, current state, prospects]. *Politychni instytuty ta protsesy v Ukraini v kintsi XX – na pochatku XXI stolit: kolektyvna monohrafiia*. (pp. 215–252). Uzhhorod: RIK-U [in Ukrainian].

15. Derzhavna sluzhba Ukrainy z etnopolityky ta svobody sovisti. Shosta periodychna dopovid Ukrainy pro vykonannia Ramkovoi konventsii Rady Yevropy pro zakhyst natsionalnykh menshyn [The sixth periodic report of Ukraine on the implementation of the Council of Europe Framework Convention for the Protection of National Minorities]. (101 p.) [in Ukrainian].

16. Tsentr kultur natsionalnykh menshyn Zakarpattia. Iurydychni adresy natsionalno-kulturnykh tovarystv Zakarpattia [Legal addresses of national-cultural societies of Transcarpathia]. Retrieved from: http://centerkyltyr.pp.ua/category/юридичні-адреси-національно-культур/ [in Ukrainian].

Krystyna Cherveniak. Ethnopolitical management in the regions of Ukraine and directions for its optimization (the case of Transcarpathia)

The article explores the institutional and functional aspects of ethnopolitical management at the regional level in Ukraine, with a particular focus on Transcarpathia as a multi-ethnic border region. The relevance of the study is determined by the ongoing transformation of state ethnonational policy, the impact of war-related and foreign policy factors, as well as the need to ensure stable interethnic dialogue. The results of the study demonstrate that, at the regional level, the institutional network of ethnopolitical management is less systematic and more fragmented compared to the national level. The research also revealed insufficient development of the analytical and monitoring components within the functional dimension of regional governance in this area. The study substantiates the necessity of establishing territorial representations of specialized state bodies and advisory councils involving minority representatives, as well as implementing a system of regular monitoring of ethnopolitical processes. Prospects for further research are associated with comparative analysis of regional models in other multi-ethnic Ukrainian regions and the development of indicators for evaluating the effectiveness of ethnopolitical management at the regional level.

Key words: *ethnopolitical management, ethnic groups, national minorities, local authorities, regional level, Ukraine, Transcarpathia.*

Відомості про автора:
Червеняк Кристина – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології і державного управління,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дата першого надходження статті до видання: 29.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.01.2026